

Elődöm utódja ötven éve, avagy hogyan tanultam repülni

Nem kaptam meg a kijáró pofonját. Értékelte, hogy bevallottam a tettemet. Ötven éve történt. A helyszín a decsi általános iskola 1962-ben. A felsősök akkor már a „vasútutcaiba” jártak. Én is. Az elsősök a „tehéncsordaiba” a második, harmadik osztályosok a „református templom mellé”, a negyedikesek a „csendőribé”, aztán az öt, hat, hét, nyolc évfolyam a „vasútiiba”. hetedikes voltam a tett idején. Rajzóra előtti becsengetés után jött a pillanat. Kemény Pityu osztálytársam előttem ült. Nem tudom milyen indíttatásból, de egy rajzszöveget dugtam a fenekem alá. „Tanár úrnak tisztelettel jelentem...” és jelentett a hetes. A leülési tanári utasítás után egy nem várt félve eresztett ordítás. Az előttem ülő kemény Pityu pattant is álló helyzetbe. A kitörő röhögést csak az a tudat szakította meg, hogy ismert volt Szabó tanár úr építő jellegű pofonja, amit kiválthatott volna ez a pillanat. Állt néma csend... légy szárnya benn, se künn nem hallatik... hangzott viszont a kérdés: Ki volt? Először az áldozat emelte fél kézzel tartott fenekét, aztán nyomban el emelkedtem némi büntudattal, bűnbánattal. Kaptam a követendő parancsot „térdelj a büntetőpadra és tanulj röpdülni!” karjaimat oldalra emeltem és térdeltem az osztályterem baloldali sarkába különálló vasvázás padra. Ebben a pofon helyetti feladatban azt értékelte a Mester, hogy „vállaltam a tettemet”. Percek mentek, ezredévek jöttek. Egyszer csak megszólalt a mindent felszabadító szünetre hívó csengő. A pofonnal előbb végeztünk volna. Ötven éve már. 2012. június 17-én vasárnap délután Wessely Gábor felkérésére, a most induló digitális

lapjába jegyzem ezeket. Adta a feladatot: Mester és tanítvány jelenlegi kapcsolatáról vessek számot. A Mester Mözsi-Szabó István tanár (anno Szabó tanár úr) festőművész, Csokonai-díjjal is kitüntetett Magyar Kultúra lovagja és lehetne sorolni egyéb elismeréseket, de leginkább a nagybetűs „tanító” ami életmű elismerésként kijár, megjár! A tanítvány meg ez esetben én vagyok, aki bizonyosságot teszek az Ő tanítóságáról. Fél évszázaddal ezelőtt, a pofonosztó időben egyikünk sem gondolta, milyen értékes lesz az a negyvenöt perces „röpdülés tanulás”. Azóta szárnyal a lelkem. öt évtizede immár, hogy a decsi kultúrházban működött egy képzőművészeti kör. Én is jártam oda. A rajztanulás, festés technikai ismeretei mellett olyan beszélgetések is elhangzottak, amelyekből kirajzolódott a Rudnai Gyula vezette művészeti iskola, a nagybányai, alföldi festők világa. Ebben az időben fordult tisztelettel figyelmem a parasztemberek felé. Megláttam a fehérfalú tanyákban élők belső tisztaságának kimondatlanul élt törvényeit, akiket szívesebben neveztem földműveseknek. Ez kezdete időszámításomnak, mikor Anyám is arra biztatott, „lehetné olyan rajztanár is mint a Szabó Pista!” Az löttem! A pécsi Tanárképző Főiskolán rajz-pedagógia szakos diplomát adtak a kezembe. Anyám ma a nyolcvan kilencedik évében van és a kánikula ellenére a karácsonyra gondol. Most ebéd utáni beszélgetés közben derült ki, hogy havonta vásárol egy-két kacsacombot, a karácsonyi ebédhez. Minek nevezhető ez a gondolkodása? Hite!? Ereje?! Talán egyszerűen Isten áldásnak! Erről még biztosan kell majd írnom a

„köldökszinorkötélék” címet viselő életrajzi történetekkel is is átszótt dolgozataimba, opuszaimba, ahogy boldogult László Ibolya, mint fogadott fiának, nevezte ezeket az írásaimat. Érdekes módon Mesterem gyakorta úgy mutatott be számomra ismeretlen társaságokban, mint az „egy szem félre nevelt fiát”. Elfogadtam mind a két szülőmnek „szellemi örökségét” is. Képzőművészet és újságírás töltötte ki hétköznapijaimat negyedszáz év óta. Ebből a visszapillantásból a „Szülőim” útravalóiból szedek morzsákat.

Mözi Szabó István elbeszéléseiben egyébként is szerepelt egy „likas tarisznya”. Azért volt likas, mert ebből potyogott mindaz ami a tarisznyában volt. Leginkább a szellem morzsái! Azé a szellemé, amelyben ott búj a környezet, a család, és következzenek patetikusan kiejtendő szavak, fogalmak, mint a nép, nemzet, haza! A legszűkebb hazám a ma Sárköz legnépesebb faluja Decs község. Ma is jobban szeretném, ha a népesség száma csak pár százat olvashatna. Akkor még a vérszerinti, vagy mondjuk komasági kapcsolódás élne. Ebbe a sárközi faluba hozott a gólya. Akkor 1949. esztendő május 18-át mutatott a naptár. Vásár volt Decsen. Így aztán vásárfia lettem. Aki tudatában van annak a születési pillanatnak, amikor a vajúdó ifjú asszony, jelen esetben az Édesanyám, aki a Szeghő István doktorúr biztatásaira figyelve megtudja, hogy farfekvésű a gyerek és a köldökszinor a nyakára tekeredett, az eltudja képzelni a parasztházat is, amelyben megszülettem. László Ibolya, mint a Tolna Megyei Népújság belpolitikai rovatvezetője húsz évvel ezelőtt kérte, hogy írjam meg ezeket az emlékeimet, olyan „decsi-kiss módján”. Ebből a köldökszinoros jelenetből Mözi Szabó István egy metszetet, grafikai lapot készített és erről nevezte el azt a díjat, amit Ő adott nekem. Néhány másolati példányt olyanoknak is osztott már, akik tisztelettel elfogadják a likas tarisznyájának morzsáit.

Elmaradt pofonja röplüni tanított! Emelkedni szülőfalum utcái, terei fölé. Páskom fölé és Városhely fölé. Kis-Duna fölé és a szőlőhegyek fölé. Elmaradt pofonjában láttatta a csillagokig kiáltó szarvassá lett fiaikat. Hallatta a nyitott cserény és a fellegajtó nyikorgását. Láttatta Nagypám lovai szemében csillanó reményt. Paták csattanásai holnapot jeleztek. Elődömből elfogadott Apám és édesnek mondható nemző Apám barátságából fakadó zsoldár és nótahangok ötven évet ölelnek. Költői beszédük köldökszinoros kötelességgé érlelődtek bennem. A nagybetűs Teremtő megadta, hogy gépen szálljak fölébe és lássam valóban térkép e táj! Ülhettem óceánjárta hajó kajütjében. Három hegyen túl tábor verhettem vertfalu házak közé templom közelében. Itt szórhattam az öröklött kapott likas tarisznyám morzsáit. Most szegett szárnycsapásokkal, hétköznapi ébredések pofonjaiból szabadulni próbálok. Más akarat emel föl! Próbálok érteni. Kezében tart. Éltet. A halálvölgyéből kiemelt. Pofontenyérből imádságkulcsolás-ökl emelkedik az éjszaka sötétjébe. Álmatlan holdvilág fed évszázados bűnbeesett szerelmeket. Ifjúságom vétkét előszámolja röplüni vágyó lelkem. Keresi otthonom, hazámat. Honfoglaló vágymat textil-plasztikáimba varrt kenderkötélékek marasztalják, mint Mesteremet székelystestései. Ötven év után visszatértünk a tett helyszínére. Fekete fehérben megfogalmazott, rajzolt, metszett vallomásaink, üveglemezek alá préselt világát, a decsi faluháznak ajándékoztuk. Méltatlannak mondható, pár évre megszakadt köldökszinorkötélék szeplőit lemosták a rajzainkat átvevő ünnepi pillanatok barátságsszorításai. Mester és tanítvány, előd és utód vörösbort koccintással nézhet fél évszázad éveire, kevésbé homályos tükör által. Ami ötven éve történt im bevallottam tetteimet. A meg nem kapott, de kijáró pofont most is megköszönöm!

Decsi-Kiss János

Decsi-Kiss János grafikája

Mözi-Szabó István grafikája